

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

III. Vtrum Angeli sint incorruptibiles, ac indefectibiles ex sua natura?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

dispositione partium extra partes, idest absque corpore. Excluda igitur ab Angelis corporeitate propriè tali, nulla potest admitti in ipsis, aut excogitari ullius generis compositio materialis, vt optimè inferunt post D. Thomam quæst. 59. a. 2. Suarez, Molina, & alij communiter. Demum modus operationis indicat modum substantiæ, atque ad eum conuenitur cum iusta inter vtramque proportionem, vt optimè assumit ibidem D. Th. Intelligere est operatio prorsus immaterialis, vt apparet ex obiecto primò ac per se intelligibili. Quia per intellectionem abstrahuntur ipsa etiam obiecta in se à parte rei indiuidualia, ac materialia ab omnibus conditionibus indiuiduantibus, ac materialibus, ita vt quæ materialia, ac indiuidualia sunt, in se existant in intellectu vniuersaliter, ac omnino immaterialiter: Ergo substantia purè intellectualis, qualem dictum est esse Angelum, ex suo conceptu est omnino immaterialis, adeoque essentialiter simplex.

Ad 1. In illo loco Metaphysicæ agitur de motu substantiali, per quem fit transitus ab vna substantia, ad aliam substantiam, quod fieri non potest absque materia vtrique communi. Alia ratio est de motu accidentali, eoque vitali: Quia hic motus potest recipi in eodem adæquatè sumpto, à quo efficienter procedit. Motus autem Angelorum sunt huius posterioris generis, & non prioris. Hinc etiam patet ad 2. Quia non est de conceptu actionis, & passionis, vt hic, & in communi, vt diuissim correfpondeant materiæ, & formæ; licet sit de conceptu formæ vis actiua, passiva verò de conceptu materiæ. Boëtius autem loquitur de forma omnimodè simplici non solum substantialiter, & quoad naturam, sed etiam accidentaliter, & vndeque. Ex quo vltèrius patet ad tertium. Quia vt aliquid sit purus actus, non sufficit simplicitas substantialis naturæ, sed requiritur præterea exclusio compositionis ex natura, & subsistentia, necnon ex substantia, & accidenti. Maxime vero requiritur exclusio potentialitatis, seu capacitatis ad non esse simpliciter. Nihil autem horum conuenit Angelo, licet non conueniat materia, cuius proprium est, vt sit potentia ad formam substantialem, de qua sola potentia agitur in 1. Phys.

Ad 4. Non ita est de conceptu perfecti, vt sit propter perfectibile, sicut est de conceptu imperfecti, vt sit propter perfectiuium. Potentia autem ex suo conceptu est imperfecta, & actus perfectior. Ergo licet potentia foret perperam, nisi ordinaretur ad actum, quo compleri, ac perfici posset; non tamen est de conceptu actus, vt similiter ordinetur ad potentiam, sitque perperam, nisi coniungatur cum aliquo potenciali, & incompleto respectu sui. Iam potentialitas ad nihilum quæ est essentialis enti creato non est propria materiæ, nec prouenit vniuersaliter ex materia, sed ex quavis indiscriminatim limitatione perfectionis finitæ, qualis vtrique est perfectio Angelici, licet sit simplex quoad naturam.

Ad 5. In iis quæ componuntur ex materia, & forma, de quibus agit Philosophus, genus delimitur potissimum ex materia, & differentia ex forma, quatenus materia est magis indifferens respectu formæ, quàm forma respectu materiæ, sicut genus est magis indifferens respectu differentiæ, quàm è conuerso. Cæterum compositio ex genere, & differentia ex suo conceptu, est compositio tantum logica, soliusque rationis nostræ concipientis eandem totam entitatem, modo relatè ad accidentia, & operationes, seu ad connotata magis vniuersalia, & quæ in pluribus vniformiter reperiuntur; modo relatè ad connotata minus vniuersalia, seu quæ in paucioribus reperiuntur. Vnde eadem entitas concepta priori modo dicitur genus, differentia verò prout concepta

posteriori modo. Patet autem diuersos istos concipiendi modos dari posse independentè à compositione substantiæ ex materia, & forma. Quia independentè ab eadem substantiali compositione dari potest vniuersitas illa accidentium, seu connotatorum magis, & minus communium, vt infra patebit, præsertim quæst. 4. Circa hoc argumentum differit latè Vasquez in præsentia integra de eo instituta disputatione.

Ad 6. Quæ sunt diuisa in inferioribus, ac imperfectioribus, in superioribus, ac perfectioribus existunt indiuisa. Quia est proprium imperfecti indigentia plurium, vt completè, & intra suum genus perfectè existat. Quapropter ex necessitate sensibilibus, atque corporalium rerum, vt componantur ex partibus essentialibus, non arguitur necessitas similis compositionis in spiritualibus, adeoque perfectioribus substantiis. In quibus nimirum militat opposita ratio. Quod additur de compositione fundata in conceptu finitæ, ac limitatæ perfectionis, non conuenit. Quia ad limitationem propriam perfectionis finitæ non est præcisè necessaria compositio essentialis, sed sufficit quævis alia compositio obseruata, atque attributa Angelo in respons. ad 1. fine.

Ad 7. Esto substantiæ intellectuales, maximè vero quæ sunt purè intellectuales, sint quodammodo, & secundum quid infinitæ, ac illimitatæ, quatenus infinitæ, ipsumque per essentiam simpliciter infinitum Deum intelligere, ac velle possunt: Absolutè tamen sunt finitæ, ac limitatæ, tum quia finitè intelligunt, & volunt obiectum infinitum; tum quia non continent in se omne genus perfectionis, sed sub determinato genere continentur. Quod quidem est commune omni enti creato, quæ creatum est, atque essentialiter dependens ab alio. Quia eo ipso deest hæc saltem perfectio sufficientis sibi se solo, nec dependentis ab alio, eodemque indigentis. Non ergo requiritur materia ad huiusmodi limitationem, ac finitionem:

QVÆSTIO III.

Vtrum Angeli sint incorruptibiles, ac indefectibiles ex sua natura.

IDENTVR non esse indefectibiles ex sua natura, sed ex sola gratia Dei. 1. quia res creatæ absque vlla exceptione dependent à libera, & purè gratiosa voluntate Dei non minus quoad conseruationem ipsarum, quàm quoad primam earundem productionem, vt apparet, ex Sapient. 11. & Actor. 13. Nihil autem creatum necesse est, vt existat simpliciter, & absolutè ex natura ipsa rei.

2. Confirmatur ratione paritas in prædictis auctoritatibus contenta, quia creaturæ postquam iam existunt, nullam habent vim maiorem permouendi voluntatem diuinam ad conseruationem sui, quàm prius haberent permouendi ad primam suam existentiam. Quia non habent bonitatem maiorem postea, quàm antea, sed semper habent omnino eandem. Neque vero ex vi primæ productionis, quæ fuit omnino gratiosa, vllum ius acquiri illis potuit ad vltèrius conseruationis beneficium. Quia nihil gratuitum grauat, aut reddit debitorem auctorem gratiæ: Ergo quælibet rerum creatarum, ac proinde, & Angelorum conseruatio est gratiosa, & liberalis non minus aut aliter, quàm prima existentia.

3. Sophronius in Epistola, quæ habetur in 6. Synodo

Synodo act. 11. & approbatur act. 13. *Nullatenus quidem moriuntur, inquit de spiritualibus creaturis, neque corrumpuntur, iuxta quod sensibilia desunt, atque transiunt, non tamen sunt immortalia per naturam, nec in essentiam incorruptibilem transiunt, sed gratiam eis largitus est Deus à corruptione ea, & à morte coercerentem.* Spirituales igitur, seu Angelicæ creaturæ hoc solum differunt à sensibilibus istis, & sublunaribus rebus, quod non habent intrinsecam necessitatem transeundi, seu intereundi, sed non, quod præterea habeant necessitatem aliquam intrinsecam non transeundi, seu non intereundi. Alioquin non ex gratia, sed ex debito esset, ut à corruptione, & à morte coercerentur, contra quam illi Synodo visum est.

4. Plures SS. PP. gratiæ Dei similiter tribuunt, quod Angeli nunquam deficiant, cui tamen non tribuuntur quæ necessitate naturali consequuntur ad aliquid, sicut calor ad ignem, motus sursum, ac deorsum ad leuitatem, & gravitatem. Audiat inter alios Bernar. lib. 5. de consid. cap. 4. *Corpore athereos, dicit Angelos, immortalitate perpetuos, impassibiles, non creatos, sed factos, id est gratia, non natura.* Similiter Damascenus lib. 2. fidei orth. c. 3. *Angelus est substantia per gratiam, non per naturam, immortalitatem consecuta.* Ergo immortalitas non consequitur naturali necessitate ad existentiam Angeli.

5. Proprietates cuiusque rei ideo ad ipsam consequuntur naturali necessitate, quia eidem inest sufficientia intrinseca ad illas sibi superaddendas. Nempe quæcunque superant sufficientiam, & vim actiuam unicuique intrinsecam, eo ipso sunt gratiosa, nec est aliud caput agnoscendi gratiam Dei propriè talem in concessione, ac supererogatione alicuius doni. Angeli autem non habent in se sufficientiam sibi intrinsecam ad conseruationem, sed sola Dei actiuitate superaddi illa potest primæ ipsorum existentie. Ergo conseruatio, & perpetuitas Angelorum non naturali necessitate subsequitur, sed ex gratia Dei propriè tali vnicè prouenit.

6. Angeli possunt annihilari de potentia saltem absoluta Dei, utque annihilabiles ita sint, conuenit ipsis intrinsecè ex sua natura, ac essentia. Nulla igitur annihilationis impossibilitas conuenire potest Angelis ex sua præcisè natura, ac essentia.

7. Si Angeli essent ex sua natura immortales, ac indefectibiles, non solus Deus esset immortalis. Solus autem est immortalis, ut liquet ex illo 1. ad Timoth. 6. *Qui solus habet immortalitatem.*

Art. 1. Respondetur. Certum primò est Angelos non esse essentialiter indefectibiles, ita ut nec de potentia absoluta annihilari possint. Hoc enim ex locis indicatis Sapientie, & actorum, aliisque pluribus sacris testimoniis pertinet, ad articulum fidei, quoad omnia vniuersim creata. Et ratio est manifesta, quia omnia creata pendent essentialiter ab influxu actuali Dei, quem quominus suspendat, quando libuerit, utque libeat, nulla vis, nullaque ratio prohibere omnino potest. Certum rursus est nullius causæ creatæ vi, & actiuitate corrumpi, aut quoquo modo destrui posse Angelos. Quia adæquatè dependent, à sola Dei causalitate, contra quem nulla alia causa præualere potest. Et præterea carent corpore, nec subsunt contrarietati qualitarum inuicem pugnantium. His autem seclusis nullus est locus corruptioni, aut destructioni vlli inducendæ per causas secundas, ut potè agentes dependenter à præsupposito subiecto, & inducendo alterationem per contrarias qualitates. Vnde Angeli proculdubio sunt incorruptibiles, ac indestructibiles comparatione causarum secundarum, nec ex se ipsis naturali necessitate tendunt ad corruptionem, & mortem, sicut homo.

Art. 2. His suppositis nulla superest controuersia

realis apud eos auctores, qui nullam in Deo agnoscunt necessitatem ad ea quæ unicuique connaturalia sunt superaddenda potius, & concedenda, quam neganda, ac detrahenda. Verum quia hæc opinio pluribus efficaciter reiecta est questione vigesima octaua de Deo, ubi demonstratum est dari in Deo necessitatem aliquam peculiarem subinducendi, ac superaddendi quæ sunt unicuique connaturalia, nec fieri vllatenus posse, ut ea negentur à Deo nisi rarerent, & facta compensatione ut minimum æquali; discutiendum re ipsa superest, ut in minimam necessitate adstringatur Deus ad æternam à parte post Angelorum conseruationem, ex suppositione, quod eos purè gratiosè, & absque vlla prorsus necessitate, sed cum omnimoda libertate, ac indifferentia semel produxerit, itavt ex natura ipsa rei secundum se præcisè considerata, spes naturaliter certa, solumque miraculosè frustrabilis concipi possit de æterna eorum duratione, & conseruatione? Dicendū autem est, Angelos eo sensu esse incorruptibiles, immortales, ac indefectibiles: Ita docet D. Thomas quæst. 50. art. 5. & 2. contra gent. cap. 54. & alibi sæpe, aliique Theologi communiter aduersus Vasquez, & paucos alios. Probatur primò ex potestate Angelorum ad peccandum, & honestè operandum. Nempe Angelis debetur ex natura rei potestas proxima ad actiones, tum lethaliter peccaminosas, tum honestas, ac meritorias. Actionibus autem lethaliter peccaminosis debetur itidem ex natura rei pœna æterna, ac per consequens actioni contraria honestas, ac meritoria debetur præmium æternum. Cum ergo Angelo naturaliter repugnet, ut existat absque alterutra ex iis duabus operationibus; repugnat utique naturaliter, ut desinat aliquando esse, postquam iam semel extitit. Manifestum namque est substantiæ connaturaliter mortali, ac defectibili, seu non immortalis, ac indefectibili connaturaliter, non posse naturali necessitate conuenire operationes habentes deuinctam sibi ex natura rei æternitatem sui principij, ac subsistentiæ: Patet rursus æternitatem à parte post debitam connaturaliter alicui coniuncto, non posse esse indebitam naturaliter parti, cui est debita coniunctio cum altera parte. Substantiæ autem Angelicæ ut coniunctæ cum peccato lethali, vel cum merito opposito, est debita connaturaliter æternitas à parte post, ut dictum est in illa quæst. 26. de Deo, & liquet ex dictis in qq. de merito, ex communi Theologorum consensu; atque ut coniungatur cum alterutro ex iis extremis, est eidem similiter debitum, ex vniuersi omnium consensu. Est igitur debitum ex natura rei substantiæ Angelicæ ut æternum maneat, durentque indefectibiliter.

Art. 3. Idem efficaciter persuadet ratio qua secundo loco vitur D. Thomas. Nempe prioris rationis efficaciam, & conuenientem limitationem ego nec apud ipsum assequor satis, nec apud commentatores. Ratio autem illa posterior desumitur ex natura operationis Angelicæ, quatenus modus operationis manifestat modum, & naturam operantis. Modus vero, & natura operationis innoscit ex obiecto eius. Obiectum autem operationis Angelicæ est æternum, & indefectibile. Quia Angelus per intellectum cognoscit veritates necessarias, ac indefectibiles abstrahentes à loco, & tempore, atque per amorem ad easdem afficitur. Ergo natura Angelicæ est intrinsecè indefectibilis, & æterna, nec naturaliter fieri potest, ut aliquando desinat esse. Confirmatur, quia Angelus naturaliter cognoscit possibilem semper esse vltiorem sui conseruationem, eamque ita sibi propositam naturaliter appetit. Quia vnumquodque naturali necessitate propendet in suum esse, & conseruationem, quantum possibile est, tam per appetitum elicatum, si intellectu præditum sit, quam per

per innatum. Ne igitur perperam, & ad peram tor-
tutam indita sit Angelo talis cognitio, & appetitio,
necesse est, ut eius substantia sit naturaliter indefecti-
bilis, aeternumque manens. Huiusmodi porro argu-
menta quamplura confici multipliciter possunt ex
possibilitate plurium sine fine reflexionum supra
quamlibet intellectionem directam, ex vi memora-
tione semper ulterius superflite circa quamlibet ope-
rationem, ex providentia semper similiter possibili
circa futurum, ex possibilitate mutui affectus amica-
bilis inter Angelos appetentes mutuam permanentiam
indefectibilem, exque aliis eiusmodi.

Art. 4. Non est praetermittenda post haec ratio
alia communis Theologorum, desumpta ex defectu
contrarii: Repugnat enim ex natura rei, ut id desinat
esse, cuius nullum est contrarium in rebus creatis,
seu cuius aeternae permanentiae in esse nihil creatum
aduersatur, neque directe, neque indirecte. Quia
Deus nihil corrumpit eorum, quae ipse facit, quan-
tum est ex se praecise, quia nihil odit eorum, quae fa-
cit, sed diligit omnia quae sunt, atque sine poenitentia
sunt dona Dei. Quae sunt principia reuelata, & ratio-
ni naturali congruentia manifeste, quatenus ni-
hil defecit sponte in opus suum, nec facit quid-
quam, ut destruat, nulla ratione destruendi aliunde
superueniente de nouo. Angelica autem natura, si
quidem est simplex, & caret materia formarum con-
trariarum capaci, ut dictum est, nullum habet con-
trarium, nec vlla causa creata inducere potest vi sua
formam, aut effectum vllum impossibilem cum
existentia, & conseruatione eius; quandoquidem
nulla causa creata agere quidquam potest nisi depen-
denter a materia, & subiecto com. nuni. Sed neque
indirecte deficere potest Angelica natura propter de-
fectum, aut absentiam suae causae ad eum modum,
quo deficit lux solaris abeunte sole. Quia Angelus
causam adequatam, & auctorem sui vnicum habet
Deum essentialiter indefectibilem, & vbique praesentem
semper. Accedit Angelum existere primario
gratia sui comparatione aliarum omnium rerum
creatarum, ut pote amicabiliter diligibilem a Deo,
& sic dilectum, nisi obster peccatum. Quae autem
existunt gratia sua sui, nullis sunt ex se praecise cir-
cumscripta limitibus certae, ac determinatae duratio-
nis. Accedit rursus vniuersitatem rerum creatarum
esse naturaliter indefectibilem, ac aeternam. Ratio-
nes autem propositae in quaestione praecedenti ab art.
17. pro necessitate existentiae Angelorum ex suppo-
sitione, quod existat reliqua vniuersitas rerum, aequa-
liter persuadent, ut apparet consideranti, eandem
necessitatem permanentiae Angelorum, quousque
manet idem vniuersum.

Art. 5. Probatum postremo haec veritas naturalis
immortalitatis, ac indefectibilitatis Angelorum, au-
thoritate in primis Conc. Later. 3. sub Leone 10. scilicet 8.
vbi sic definitur de anima rationali, *Cum diebus nostris
nonnulli ausi sint dicere de natura animae rationalis, quod
mortalis sit, &c. sacro approbante Concilio damnamus, &
reprobamus omnes asserentes animam intellectiuam mor-
talem esse.* Natura autem Angelica est perfectior, ma-
giusque intellectiua, quam anima rationalis. Ergo a
fortiori negandum est eam esse mortalem. Quod au-
tem negatur esse mortale, eo ipso dicitur esse immor-
tale. Et rursus aliud esse mortale, vel immortale, &
esse, vel non esse moriturum, ut ponderat alicubi Au-
gustinus. Quia esse mortale, vel immortale fertur ad
exigentiam intrinsecam, atque ad intrinsecam neces-
sitatem, vel impossibilitatem moriendi, ac deficiendi.
Esse vero, vel non esse moriturum dicitur relate ad
extrinsecam, & accidentalem determinationem cau-
sa libera respectu interitus, vel conseruationis.
Conuenit ergo Angelis sicut & animae humanae im-

R. P. Esparza Curs. Theol. Tom. I.

mortalitas sumpta pro aeterna indefectibilitate na-
turali, ad eum modum, quo conuenit homini morta-
litas sumpta pro naturali necessitate intereundi. Acce-
dit auctoritas Dionysij dicentis cap. 4. de diu. nom. in-
tellectuales substantias *vitam habere indeficientem, &
ab vniuersa corruptione, morte, & materia, & generatio-
ne mundas existere*; Ac deinde superaddit, *animam hu-
manam post Angelos habere immortalem vitam, ut sit,
& possit ad Angelorum aspicere vias.* Eadem immor-
talitatis voce vtuntur circa Angelos Augustin. lib. 12.
de Ciuit. cap. 15. alique plures SS. PP. nec est vlla ra-
tio, quae cogat ad dimouendam eam vocem a propria
sua, & communiter ab omnibus vsurpata significa-
tione, quae nuper obseruata est; immo adest ratio in-
contrarium, ut patet ex dictis. Certissime igitur te-
nendum est, Angelos ex sua natura esse naturaliter
indefectibiles, seu incorruptibiles, & immortales,
quod & plerique Philosophi docuere olim, teste Eu-
gubino lib. 8. de perenni Philosophia.

Ad 1. Auctoritates illae solum asserunt annihilatio-
nem rerum omnium possibilem de potentia Dei ab-
soluta, nihil derogando indefectibilitati earum con-
naturali, iuxta documentum Cyrilli lib. 8. Thesauri
cap. 2. *Quae naturis praecipue insunt, ea respectu Creato-
ris nihil sunt. Quare sicut ignis combustum, quidem est,
sed non deo, sic etiam Angelus immortalis quidem est, sed
non deo.* Sicut ergo non obstante potentia Dei ad
impediendam combustionem, ignis naturali necessi-
tate comburit; ita non obstante eadem potentia ad
annihilationem Angeli, Angelus naturali necessitate
aeternum manet. Alioquin vbicumque sacrae litterae
commendant potentiam Dei ad effectus, & euentus,
qui non nisi miraculose existere possunt, docerent
eo ipso nullam rebus creatis inesse necessitatem na-
turalem ad effectus, & euentus oppositos. Quod est
absurdum. Quapropter ea paritas, & coniunctio quoad
existentiam, & conseruationem non est totaliter vni-
formis quoad vtrumque extremum, sed solum ad-
struit potentiam simpliciter circa vtrumlibet, & circa
vtraque.

Ad 2. Illi rationi fusae, ac plenè satisfactum est
quaest. illa 28. de Deo, praesertim ad 1. 2. & 3. In su-
ma nullum ius acquirit aduersus Deum vlla creatura
ex vi primae existentiae suae. Deus tamen eadem sua
voluntate, qua tribuit rebus existentiam, imponit si-
bi voluntariam necessitatem operandi iuxta naturam,
& exigentiam intrinsecam ipsarum, quatenus opus
est, ne quid perperam fecerit. Ostensum autem est hoc
modo necessariam esse conseruationem Angelorum
supposita eorum existentia. Necessaria igitur est eo-
rum conseruatio aliqua peculiari necessitate, qua ne-
cessarium nequaquam fuit, ut existerent absolute.

Ad 3. & 4. nomen gratiae aliquoties, nec abso-
lute accom. modatur donis, quae per diuinam potentiam
absolute negari possunt, licet debeantur ex natu-
ra rei, ut dictum est quaest. 1. de gratia, ex August. Epist.
95. & 106. Oportuit verò immortalitatem hoc sensu
Angelis gratiosam, & definiri a Concilio, & doceri
a SS. PP. propter quosdam olim existimantes cum
Philosoph. 1. 2. de celo tex. 16. & lib. 12. Metaph. tex.
44. eorum immortalitatem esse essentialem. Quod est
haereticum. Eiusmodi autem error nunquam extitit
de aliis donis connaturaliter debitis, eaque propter
similis de illis nec definitio extat, nec vsurpatur lo-
cutio. Hoc pacto rediguntur in concordiam sententia
illa eius Synodi ponderata in obiectione, & haec alia
eiusdem Synodi definitio ibidem; *Deum animas, &
Angelos condidisse immortales*; necnon testimonia
illa Bernardi, & Damasceni, & ea quae superius
insinuata sunt pro nostra sententia. Nec obstat,
quod praecipue expendit Martinon, illa antithesis; *non
natura, sed gratia.* Quia tamen natura perinde est atque

Q. ellen

essentialiter, seu per essentiam cum Metaphysica necessitate, quo sensu nihil creatum est indefectibile. Confirmatur, quia Cyrillus est vnus ex PP. vtentibus illa contrapositione, *non natura, sed gratia*; Et tamen Angelos vult eo modo esse immortales, quo ignis est combustibilis, vt liquet ex verbis relatis ad 1. solus Damascenus videtur prorsus alienus ab hac expositione. Verum quia eius contextus non solum praefert indifferentiam, vt patet legenti, sed etiam naturalem necessitatem Angelorum ad interitum intra tempus determinatum, quod omnino exorbitat à vero, & probabili; propterea vel maxime est pie vt-cumque interpretandus.

Ad 5. Vt aliquid consequatur naturali necessitate ad aliquid aliud, non est praecise necessarium, vt posterius contineatur in priori in genere causae efficientis, vt patet in necessitate, qua consequitur creatio, existentia, & vnio animae rationalis ad corpus, quatenus congruenter organizatum, ac dispositum. Sufficit ergo mutua proportio intrinseca inter prius, & posterius, fundans exigentiam, & appetitum innatum prioris respectu posterioris; ita vt negato posteriori perperam aliquid datum fuerit in entitate priori: Patet autem ex dictis, adesse in Angelo eiusmodi proportionem respectu aeternae suae durationis. Deinde licet Angelus non possit aeternitate sua conferuare se aeternum, habet nihilominus actiuitatem sufficientem ad collectionem, & species operationum, quae ex sua natura postulant aeternam, ac indeficientem permanentiam operantis, vt multipliciter innouit supra.

Ad 6. Plura pluribus repugnant physice, & ex natura rei, quae non repugnant metaphysice, ac essentialiter. Quod est omnibus notissimum. Quod ergo Angelus annihilari possit de potentia absoluta, id est non repugnet metaphysice annihilatio, idque ei conueniat ex sua natura, ac essentia, nequaquam probat id ipsum eidem non repugnare physice, & ex natura rei, aut hoc ei non conuenire ex sua ipsius natura.

Ad 7. Deus habet immortalitatem qualis nulli rei creatae conuenire potest ratione magnitudinis suae perfectionis. Habet enim immortalitatem essentialiter repugnantem defitioni suae, & non tantum ex natura rei, proptereaque verissime dicitur per antonomasiam, ac excellenter solus habere immortalitatem; tametsi immortalitas ex natura rei tantum, & absolute dependens à voluntate, & potentia alterius, sit communis aliis substantiis. Quo videlicet pacto plura alia praedicata exponuntur in sacris litteris tanquam propria solius Dei, tametsi cum aliqua simili limitatione, iam expressa, iam subintellecta, attribuantur creaturis, vt quod solus sit bonus, & iustus, solus potens, &c. Hoc modo exponit textum illum Pauli inter alios Isidor. lib. 1. sentent. cap. 1. *Angeli, & anima immortales sunt, sed immutabiles non sunt, ideoque solus Deus dicitur immortalis, quia solus est incommutabilis*. Similiter dici potest Angelus ens necessarium non simpliciter, sed ex suppositione, quod iam semel extiterit, idque exprimendo simul, vel subintelligendo limitationem, ex natura rei, seu connaturaliter.

QVÆSTIO IV.

Vtrum Angeli sint multiplicabiles secundum speciem?

VIDENTUR esse immultiplicabiles secundum speciem. 1. Quia quacumque conueniunt quoad praedicatum, quod in eis vniuersim omni-

bus est nobilissimum, & praecipuum, sunt eiusdem infimae speciei. Differentia enim specifica vniuersim, quae est suprema, & vltima eius perfectio, & comparatur cum praedicatis omnibus genericis, sicut comparatur forma cum materia, vt paulo prius dictum est ex Philosopho; aliorumque communi sensu. Omnes autem substantiae intellectuales creatae conueniunt inter se quoad praedicatum, quod in eis est praecipuum, ac nobilissimum. Conueniunt enim quoad intellectualitatem, cui nullum aliud praedicatum potest superaddere tantundem perfectionis, atque praesupponitur in ipsa intellectualitate secundum se, vt patet ex dictis quaest. 1. a. 2. 2. & ad 7. Omnes igitur substantiae intellectuales creatae sunt eiusdem infimae speciei.

2. Quo aliquid est propinquius Deo, adeoque similis ipsi, qui est essentialiter omnibus modis immultiplicabilis, eo est minus multiplicabile; minoremque subire potest rationem diuisionis, ac multiplicativitatis. Angeli autem sunt propinquissimi, & simillimi Deo inter omnia creatae. Distinctio vero, & multiplicitas specifica est maxima distinctio, & multiplicitas; certe distinguit, ac diuersificat multo magis, quam distinctio, & multiplicitas pure indiuidualis. Ergo in Angelis sola est possibilis distinctio, & multiplicitas pure indiuidualis, & non etiam quoad speciem.

3. Differentia, penes magis, & minus tantum, non est differentia specifica, vt patet in qualitatibus magis, & minus intensis. Angeli autem solum differunt penes magis, & minus. Nempe quatenus vnus perspicacius, & alius minus perspicaciter intelligit. Ergo nulla differentia possibilis inter Angelos est sufficiens ad speciem inter ipsos diuersitatem.

4. Visiones Dei, licet in diuersis beatis sint inaequales iuxta inaequalitatem meritorum, quibuscumque singuli decedunt, omnes tamen sunt eiusdem infimae speciei propter identitatem obiecti formalis adaequati, circa quod verantur, vt dictum est quaest. 1. 3. de Deo, praesertim ad 3. Simili igitur ratione omnes substantiae intellectuales, vtrumque inter se diuersae, sunt eiusdem infimae speciei. Quia videlicet omnes vniuersim amplectuntur totam latitudinem entis. Omnis enim, & cuiusvis substantiae intellectualis obiectum adaequatum est ens, vt sic, propterea completur sub se omnes vniuersim rerum differentias.

5. Substantia intellectualis diuiditur adaequate in incorpoream, & corpoream, tanquam in partes inuicem oppositas. Altera autem ex his differentia, nempe corporea comprehenditur tota sub vnica specie infima, quae est homo, nec sunt possibiles duae animae rationales dissidentes inuicem specie. Ergo altera quoque differentia, ad quam pertinent Angeli, comprehenditur similiter sub vnica specie infima, nec sunt possibiles duo Angeli dissidentes inuicem specie. Patet consequentia, quia oppositorum eadem est ratio, & disciplina, & insuper, quia maiori perfectioni magis repugnat multiplicitas, vt nuper dicebatur, atqui perfectio Angelorum est maior, quam perfectio hominum.

6. Si quae admittatur diuersitas specifica inter Angelos, sequitur admittendum esse procosum infinitum Angelorum magis, & magis perfectorum absque villo limite. Nulla namque ratio reddi potest, nulla certe hucusque inuenta est, ob quam dicantur possibiles, aut existentes de facto decem, viginti, aut centum species Angelorum gradatim inaequalium, & non dicantur possibiles similiter, aut existentes de facto multo plures, nempe mille, centum millia, &c. Quae sequela est manifeste absurda. Quod autem dicitur communiter à modernis Theologis, Deum libera sua voluntate constituisse numerum determinatum specierum Angelicarum, quatenus sibi placuit absque